

Tal og fakta 2019

32	Barnevern
32	Tilsyn
34	Klager
35	Sosiale tenester i Nav
35	Tilsyn
35	Klager
36	Helse- og omsorgstenester
36	Tilsyn
37	Klager
38	Rettstryggleik ved bruk av tvang og makt
40	Tilsynssaker handsama av Statens helsetilsyn
42	Varsel og operativt tilsyn
42	Tilsyn med handtering av blod, celler, vev og organ
42	Folkehelse
42	Rekneskap og personell

Denne delen av Tilsynsmeldinga tek føre seg sentrale oppgåver som fylkesmennene og Statens helsetilsyn utfører som tilsynsorgan og klageinstans. Meir materiale om desse oppgåvene blir publisert i årsrapporten frå Statens helsetilsyn og på nettstaden www.helsetilsynet.no. På nettsida finst det òg meir detaljert statistikk på dei ulike tilsynsområda.

Barnevern

Fylkesmennene fører tilsyn med dei kommunale barneverntenestene, barneverninstitusjonane, omsorgssentera for mindreårige (under 15 år) som har søkt asyl, sentera for foreldre og barn og Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat). Som ein del av tilsynet fører fylkesmennene kontroll med at barneverntenestene held fristar fastsette i barnevernlova. Dei handsamar òg klager på vedtak barneverntenestene gjer og klager på tvangsbruk og avgrensing av rettar i institusjonane.

Tilsyn

Tilsynssakene som inngår i tabell 1 er dei sakene fylkesmennene har avslutta på grunn av informasjon om hendingar og forhold som kan gjelde svikt i tenestene. I 2019 oppretta fylkesmennene 659 saker, ein vesentleg nedgang frå 2018 då det blei oppretta 847. Talet på avslutta saker var 702, mot 835 året før. I 2019 blei 256 overført til verksemdene for vidare oppfølging i samråd med den som hadde klaga på verksemda. Dei andre 446 sakene blei vurderte av fylkesmennene opp mot aktuelle lovkrav. Lovbrot blei konstatert i 58 prosent av sakene.

I tilsynssakene var 86 prosent av vurderingane retta mot den kommunale barneverntenesta, dei andre mot institusjonar eller Bufetat.

Det er mange kjelder til tilsynssakene. Barn var kjelde i 10 prosent, mor/far i 37 prosent, fosterforeldre i 7 prosent, annan privatperson i 9 prosent og advokat i 13 prosent av sakene.

Tabell 1 Tilsynssaker barnevern, tal på avslutta saker 2017 - 2019¹

Fylkesmannen i	Avslutta i 2017	Avslutta i 2018	Avslutta i 2019	Del saker i 2019 med eit eller fleire påpeikte lovbrot
Oslo og Viken	189	182	148	58%
Innlandet	71	77	29	76%
Vestfold og Telemark	35	29	18	39%
Agder	23	36	29	55%
Rogaland	56	72	60	38%
Vestland	73	52	63	70%
Møre og Romsdal	16	12	10	70%
Trøndelag	67	41	23	48%
Nordland	30	26	15	87%
Troms og Finnmark	67	58	51	59%
Heile landet	627	585	446	58%
I tillegg avslutta utan vurdering	228	250	256	

¹ Det blei innført ein ny struktur for fylkesmennene i 2019 og i tabellen er tidlegare år endra tilsvarande. Tal for fylkesmannsembeta i Buskerud, Østfold og Oslo og Akershus er slått saman til Oslo og Viken. Tal for fylkesmannsembeta i Hedmark og Oppland er slått saman til Innlandet. Tal for fylkesmannsembeta i Hordaland og Sogn og Fjordane er slått saman til Vestland. Andre samanståingar går fram av namnet på embetet.

Tabell 2 viser kva for lovreglar i barnevernlova som er blitt vurderte i tilsynssakene.

Tabell 2 Vurderte lovreglar i dei avslutta tilsynssakene mot barneverntenestene og barneverninstitusjonane i 2019		
Vurderte lovreglar	Tal gonger vurdert	Påpeikte lovbrøt
Barnevernteneste (kommunal)	974	60%
Bvl. § 1-3 annet ledd Ettervern	18	6
Bvl. § 1-4 Krav til forsvarlighet	212	124
Bvl. § 1-5 Barnets rett til nødvendige barneverntiltak	5	4
Bvl. § 1-6 Barnets rett til medvirkning	86	46
Bvl. § 1-7 Barnevernets plikt til å samarbeide med barn og foreldre	17	8
Bvl. § 2-1 Kommunens oppgaver	8	7
Bvl. § 4-1 Barnets beste	80	47
Bvl. § 4-2 Meldinger til barneverntjenesten	30	14
Bvl. § 4-3 Rett og plikt for barneverntjenesten til å foreta undersøkingar	82	50
Bvl. § 4-4 Hjelpetiltak for barn og barnefamilier	42	23
Bvl. § 4-5 Oppfølging av hjelpetiltak	61	46
Bvl. §§ 4-6, 4-9 og 4-25 Midlertidige og foreløpige vedtak	5	4
Bvl. § 4-15 tredje ledd Plan for barnets omsorgssituasjon	8	5
Bvl. § 4-16 Oppfølging av vedtak om omsorgsovertakelse	67	31
Bvl. § 4-22 Fosterhjem	30	19
Bvl. §§ 5-9/5-9a Rettigheter under opphold i institusjon*	1	1
Bvl. § 6-1 Anvendelse av forvaltningsloven	19	14
Bvl. § 6-3 Barns rettigheter under saksbehandlingen	69	41
Bvl. § 6-3a Krav til begrunnelse	8	7
Bvl. § 6-4 Opplysningsplikt	3	3
Bvl. § 6-7 Taushetsplikt	12	10
Bvl. § 6-7a Tilbakemelding til melder	6	4
Bvl. § 6-9 Frister	21	17
Bvl. § 7-10 annet ledd Barneverntjenestens innledning til sak	16	12
Bvl. Andre plikter	68	38
Barneverninstitusjon*	121	51%
Bvl. § 1-4 Krav til forsvarlighet	48	24
Bvl. § 4-1 Barnets beste	15	5
Bvl. §§ 5-9/5-9a Rettigheter under opphold i institusjon*	32	16
Bvl. Andre plikter	26	17
Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat)	38	63%
Bvl. § 1-4 Krav til forsvarlighet	7	4
Bvl. § 2-3 annet ledd Bistand ved plassering av barn m.m.	13	10
Bvl. § 4-1 Barnets beste	7	5
Bvl. Andre plikter	11	5
Sum vurderingsgrunnlag	1133	667
Sum saker vurderingane er fordelte på	446	
Sum saker med minst eitt påpekt lovbrøt		259
I tillegg saker løyste på minneleg vis gjennom lokal avklaring mellom dei involverte	256	

*Omfattar også omsorgssentre og sentre for foreldre og barn

Tilsynssakene er ofte samansette, slik at mange av dei blir vurderte etter meir enn éi lovregel (meir enn eitt vurderingsgrunnlag). Kravet til forsvarleg drift er den lovregelen som verksemdene blir vurderte flest gonger opp mot (bvl § 1-4), deretter omsynet til det beste for barnet (bvl. § 4-1), retten barnet har til å medverke (bvl. § 1-6), retten og plikta barneverntenesta har til å gjere undersøkingar (bvl. § 4-3), barn sine rettar under sakshandsaminga (§ 6-3) og plikta til å følgje opp barn som er tekne under omsorg av barneverntenesta (§ 4-16).

Tabell 3 gjeld forskriftspålagde tilsyn i barneverninstitusjonane. Det er stor variasjon mellom fylkesmennene i kor mange institusjonar og einingar/avdelingar dei må føre tilsyn med.

Tabell 3 Tilsyn med barneverninstitusjonar utførte av fylkesmennene i 2019				
Fylkesmannen i	Tal på einingar i institusjonar 2019	Tal på gjennomførte tilsyn	Tal på samtaler med barn	Samtaldel ¹
Oslo og Viken	155	183	147	34%
Innlandet	45	99	136	68%
Vestfold og Telemark	25	61	101	57%
Agder	61	143	136	55%
Rogaland	31	68	98	54%
Vestland	55	100	106	42%
Møre og Romsdal	15	31	44	59%
Trøndelag	38	75	117	59%
Nordland	6	17	35	56%
Troms og Finnmark	26	65	88	57%
Heile landet	457	842	1008	51%

¹ Del barn det blei samtalt med, ut frå kor mange barn som var registrerte i institusjonen da tilsynet blei utført

Tilsyn med barneverninstitusjonar er forskriftspålagt og utgjør ein stor del av arbeidet som fylkesmennene utfører innan barnevernet. I 2019 blei det gjennomført 842 tilsyn med barneverninstitusjonane, mot 897 i 2018. Av tilsyna som blei gjennomførte i 2019 var 399 (47 prosent) umelde. Fylkesmennene førte tilsyn med til saman 155 institusjonar med 457 einingar som skulle ha to eller fire tilsyn, avhengig av om barna var plasserte etter dei såkalla åtfersdsreglane i barnevernlova.

Samtale med barna i institusjonane er ein viktig del av desse tilsyna. Fylkesmannen skal ta kontakt med kvart einskild barn, og spørje om barnet sitt syn på opphaldet. I 2019 fekk 82 prosent av barna i barneverninstitusjonane tilbod om samtale, mot 86 prosent i 2018. Når tilbodet ikkje blir gitt til alle, kjem det av at ein del barn av ulike grunnar ikkje er til stades når tilsynet blir gjennomført. Fylkesmennene skal prøve å nå barna i ettertid med tilbod om samtale dersom dei ikkje får kontakt under tilsynsbesøket. Fylkesmennene gjennomførte samtale med 51 prosent av barna som var registrerte ved institusjonane i 2019, den same prosentdelen som i 2018. I alt blei det gjennomført 1008 samtalar, mot 1155 samtalar i 2018.

Dei fleste omsorgssentera for mindreårige asylsøkjjarar som blei oppretta i 2015 er no avvikla. I 2019 har berre to fylkesmenn ført slike tilsyn, med to senter. Det eine sentret hadde seks einingar/avdelingar, det andre tre einingar/avdelingar. Samla sett blei det gjennomført 10 tilsyn med >

> omsorgssentrene, der fire var umelde. Til samanlikning blei det i 2016 gjennomført 147 tilsyn med 95 einingar. Som del av tilsyna i 2019 hadde fylkesmennene 19 samtalar med bebuarar, eller 44 prosent av bebuarane som var registrerte ved sentera. Av dei registrerte bebuarane fekk 65 prosent tilbod om samtale med fylkesmannen, ein relativt låg prosentdel sett mot 98 prosent i 2018.

I 2019 blei det gjennomført tilsyn med 8 senter for foreldre og barn. I landet er det registrert 16 senter, og dei skal ha tilsyn minimum annakvart år. I 2018 blei det gjennomført 3 tilsyn.

Fylkesmennene har gjennomført 37 tilsyn med kommunale barneverntenester i 2019. Dei fleste var ein del av det landsomfattande tilsynet med ettervern og samarbeid mellom barnevernet og sosiale tenester i Nav.

Fylkesmennene har rapportert at lovbrøt i til saman 5 tilsyn med barneverntenester frå 2018 eller tidlegare framleis ikkje var ordna opp i ved utgangen av 2019.

Klager

Tabell 4 Avslutta klagesaker mot barneverntenester og barneverninstitusjonar 2017-2019¹

Fylkesmannen i	2017	2018	2019	
	Tal på behandla saker	Tal på behandla saker	Tal på behandla saker	Del saker med heilt eller delvis medhald for klagaren
Oslo og Viken	178	160	226	18 %
Innlandet	68	95	100	27 %
Vestfold og Telemark	43	54	54	24 %
Agder	66	66	43	33 %
Rogaland	55	51	34	35 %
Vestland	60	82	72	26 %
Møre og Romsdal	7	6	15	27 %
Trøndelag	65	44	82	17 %
Nordland	29	42	53	25 %
Troms og Finnmark	37	60	46	24 %
Heile landet	608	660	725	23 %

¹ Det blei innført ein ny struktur for fylkesmennene i 2019 og i tabellen er tidlegare år endra tilsvarande. Tal for fylkesmannsembeta i Buskerud, Østfold og Oslo og Akershus er slått saman til Oslo og Viken. Tal for fylkesmannsembeta i Hedmark og Oppland er slått saman til Innlandet. Tal for fylkesmannsembeta i Hordaland og Sogn og Fjordane er slått saman til Vestland. Andre samanslåingar går fram av namnet på embetet.

Det er relativt få klagesaker innan barnevernet. Hovudtyngda av dei 725 realitetshandsama sakene i 2019 var klager frå barn i barneverninstitusjonar. Rettighetsforskriften, som gjeld for barneverninstitusjonar og omsorgssenter for mindreårige, gir institusjonane rett til - på visse vilkår - å bruke tvang og setje i verk avgrensingar. Av klagesakene, gjaldt 80 prosent klager frå barn i barneverninstitusjonar og omsorgssenter. Dei resterande 20 prosent gjaldt klager mot barneverntenestene på tenester og tiltak, eller mangel på slike.

I 2019 kom det inn 776 klagesaker, mot 690 året før. Fylkesmennene avslutta handsaminga av 772 saker. Av desse blei 47 avviste. Tabell 4 har berre med dei realitetshandsama sakene, altså ikkje avviste saker. Gjennomsnittleg saks-handsamingstid for dei realitetshandsama klagen frå barn i barneverninstitusjonar var 0,9 md, for klager mot barneverntenestene 2,6 md. Talet på ikkje avslutta saker (restansar) ved utgangen av året var 57, mot 53 ved utgangen av 2018.

Prosentdelen der klagaren får heilt eller delvis medhald, er høgare for forhold retta mot barneverntenestene (38 prosent) enn for forhold retta mot barneverninstitusjonane og omsorgssentera (18 prosent). Klagaren fekk medhald i 18 prosent av dei 330 vurderte reglane i klagesakene mot statlege institusjonar, 24 prosent av 226 av dei vurderte reglane i klagesakene mot private kommersielle institusjonar, og 15 prosent i dei 82 mot private ideelle institusjonar. I dei 55 vurderingane i klagesakene mot kommunale institusjonar blei det gitt medhald i 2 vurderingar. Sidan det er få klagesaker skal en vere varsam med å trekkje slutningar av utfalla. Det er mange forhold ved institusjonane, barna og klagen som verkar inn på klageomfanget og handsaminga.

I ei sak kan fleire forhold, og dermed lovreglar, bli vurderte. Tabell 5 gir ei oversikt over vurderingane, skilt mellom barneverntenestene og institusjonane. Den mest vurderte regelen er tvang i akutte faresituasjonar (rettighetsforskriften § 14).

Tabell 5 Vurderingsgrunnlag i avslutta klager på vedtak i barneverntenesta og i barneverninstitusjonar i 2019

Vurderte lovreglar	Tal gonger vurderte	Heilt eller delvis medhald for klagaren
Barneverntenester (kommunale)	163	38%
Bvl. § 1-3 annet ledd Ettervern	29	17
Bvl. § 4-3 sjettede ledd Sak henlagt etter undersøkelse	23	7
Bvl. § 4-4 første ledd Råd og veiledning	1	0
Bvl. § 4-4 annet ledd Hjelpetiltak	74	23
Bvl. § 4-4 sjettede ledd Plass i fosterhjem/ institusjon/omsorgssenter	1	0
Bvl. Andre rettigheter	20	6
Fvl. § 21 Avslag på krav om å få gjøre seg kjent med et dokument	15	9
Barneverninstitusjonar og omsorgssentre (offentlege og private)	693	18%
Rettighetsforskr. § 13 Forbud mot tvang og makt	18	7
Rettighetsforskr. § 14 Tvang i akutte faresituasjonar	200	50
Rettighetsforskr. § 15 Kroppsvisitasjon	45	4
Rettighetsforskr. § 16 Ransaking av rom og eiendeler	75	16
Rettighetsforskr. § 17 Beslaglegging, tilintetgjøring eller overlevering til politiet	50	8
Rettighetsforskr. § 18 Beboernes korrespondanse	3	1
Rettighetsforskr. § 19 Rusmiddeltesting	1	0
Rettighetsforskr. § 20 Tilbakeføring ved rømming	16	1
Rettighetsforskr. § 22 Bevegelsesbegrensingar	123	12
Rettighetsforskr. § 23 Besøk i institusjonen	3	0
Rettighetsforskr. § 24 Elektroniske kommunikasjonsmidler	93	5
Rettighetsforskr. § 25 Rusmiddeltesting - alvorlige atferdsvansker	17	2
Rettighetsforskr. Andre rettigheter	49	22
Sum vurderingsgrunnlag	856	190
Sum saker vurderingene er fordelt på	725	

Statens helsetilsyn har som overordna organ ikkje handsama førespurnader om å overprøve klagesaker etter barnevernlova i 2019.

Statens helsetilsyn er klageinstans for pålegg gitt av fylkesmennene. Vi har handsama 1 klage i 2019. Klaga var frå Barne-, ungdoms- og familieetaten som hadde fått pålegg om å rette opp brot på hjelpeplikta. Vedtaket frå fylkesmannen blei stadfesta.

Sosiale tenester i Nav

Tilsyn

Tilsyn blir gjennomførte ved at fylkesmennene handsamar hendingar og forhold som dei blir kjende med gjennom klager frå einskildpersonar, informasjon frå tilsette i sosialtenesta eller andre kjelder, eller ved at det blir gjennomført planlagde tilsyn, vanlegvis som systemrevisjon.

Tradisjonelt handsamar fylkesmennene få tilsynssaker retta mot Nav-kontor. I 2019 blei det oppretta 59 saker og avslutta 63, mot høvesvis 70 og 72 i 2018. Av dei avslutta sakene blei 23 overførte til Nav-kontor for vidare oppfølging, fordi sakene var av ein slik karakter at moglege lovbrod burde føljust opp av verksemda sjølv i samråd med den som hadde klaga. I dei 40 sakene som fylkesmennene vurderte, blei det påpeikt lovbrod i 63 prosent av sakene.

I 2019 gjennomførte fylkesmennene 114 tilsyn der sosiale tenester var tema. Av tilsyna var 57 systemrevisjonar, og for 57 var det brukt ein annan metodikk som oppfølging av kommunale eigenvurderingar og stikkprøver. 37 av tilsyna var ein del av det landsomfattande tilsynet retta mot ettervernet i kommunane og samarbeidet mellom barneverntenesta og Nav-kontora.

Dei andre systemrevisjonane har hatt tema som kvalifiseringsprogrammet og økonomisk stønad til forsørgjarar med barn.

Fylkesmennene har rapportert at lovbrod i til saman 8 tilsyn med sosiale tenester i Nav frå 2018 eller tidlegare framleis ikkje var ordna opp i ved utgangen av 2019.

Tabell 6 Planlagde tilsyn med sosiale tenester i Nav utført av fylkesmennene i 2019

Fylkesmannen i	Systemrevisjonar	Andre metodar
Oslo og Viken	10	16
Innlandet	4	0
Vestfold og Telemark	5	0
Agder	7	0
Rogaland	3	1
Vestland	8	0
Møre og Romsdal	1	2
Trøndelag	7	38
Nordland	6	0
Troms og Finnmark	6	0
Heile landet	57	57

Klager

Det er relativt mange klager på sosiale tenester, sjølv om talet er lågt sett i forhold til vedtaka som blir gjort overfor dei om lag 133 000 mottakarane av sosialhjelp. I 2019 kom det inn 3843 klagesaker, mot 3634 i 2018. Det blei avslutta 3733 saker, og av desse blei 56 saker avviste. Talet på ikkje

avslutta saker (restansar) ved utgangen av året var 655, mot 545 ved utgangen av 2018.

Gjennom mange år har om lag fire av fem klager blitt stadfesta. Slik var det òg i 2019. Fylkesmennene endra 10 prosent av vedtaka, og oppheva 10 prosent ved at sakene blei sende tilbake til Nav-kontoret for ny handsaming.

Tabell 7 Klagesaker behandla av fylkesmennene etter lov om sosiale tenester 2017-2019¹

Fylkesmannen i	2017	2018	2019	
	Tal på behandla saker	Tal på behandla saker	Tal på behandla saker	Del saker med heilt eller delvis medhald for klagaren
Oslo og Viken	1240	1588	1272	25 %
Innlandet	401	356	395	23 %
Vestfold og Telemark	327	317	350	17 %
Agder	234	199	269	16 %
Rogaland	364	324	318	11 %
Vestland	429	434	492	16 %
Møre og Romsdal	95	88	93	28 %
Trøndelag	163	179	204	33 %
Nordland	117	95	113	13 %
Troms og Finnmark	131	143	171	14 %
Heile landet	3501	3723	3677	21 %

¹ Det blei innført ein ny struktur for fylkesmennene i 2019 og i tabellen er tidlegare år endra tilsvarande. Tal for fylkesmannsembeta i Buskerud, Østfold og Oslo og Akershus er slått saman til Oslo og Viken. Tal for fylkesmannsembeta i Hedmark og Oppland er slått saman til Innlandet. Tal for fylkesmannsembeta i Hordaland og Sogn og Fjordane er slått saman til Vestland. Andre samanståingar går fram av namnet på embetet.

Dei fleste klagesakene gjeld økonomisk stønad, men ein del gjeld andre tema etter sosialtjenesteloven. I tabell 8 er det gitt ei oversikt over klagetema, og utfallet av sakene som fylkesmennene har handsama.

Tabell 8 Vurderingane til fylkesmennene i klagesaker etter sosialtjenesteloven i 2019

Vurderte reglar i sosialtjenesteloven	Tal gonger vurderte	Av desse heilt eller delvis medhald for klagaren
Lovens virkeområde § 2 (personar utan fast bustad i Noreg)	106	25 %
Opplysning, råd og veiledning (§ 17)	17	18 %
Stønad til livsopphold (§ 18)	3311	19 %
Stønad i særlege tilfeller (§ 19)	191	6 %
Bruk av vilkår (§ 20)	44	39 %
Midlertidig botilbud (§ 27)	19	42 %
Kvalifiseringsprogrammet (§§ 29-40)	30	20 %
Andre tema i sosialtjenesteloven	181	36 %
Sum vurderingsgrunnlag	3899	20
Tal saker som vurderingane er fordelte på	3677	

Statens helsetilsyn fekk som overordna organ ingen klagesaker til overprøving i 2019.

Helse- og omsorgstenester

Tilsyn med helse- og omsorgstenestene blir utført dels av fylkesmennene, dels av Statens helsetilsyn. I gjennomgangen nedanfor tek vi først føre oss tilsyn og klagesaker som fylkesmennene har utført og handsama, deretter oppgaver utførte av Statens helsetilsyn.

Tilsyn

Tilsynssaker er saker som er handsama på grunn av klager frå pasientar, pårørende og andre kjelder, og som handlar om mogleg svikt i tenestene. For heile landet kom det inn 3851 nye tilsynssaker innan helse- og omsorgstenester i 2019. Det er 2 prosent færre enn i 2018, då det kom inn 3944 saker. Talet på avslutta saker var 3958 i 2019, mot 3742 året før. Dermed har talet på tilsynssaker under arbeid (restansar) hos fylkesmennene gått ned frå 2178 ved byrjinga av året til 2071 ved utgangen av 2019. Dette gir ein reduksjon på 5 prosent.

Tabell 9 Tilsynssaker helse- og omsorgstenester - tal på avslutta saker hos fylkesmennene 2017 - 2019¹

Fylkesmannen i	Avslutta 2017	Avslutta 2018	Avslutta 2019	Av sakene i 2019	
				har desse eitt eller fleire påpekte lovbrøt	er desse sende til Helsetilsynet for vurdering av administrativ reaksjon
Oslo og Viken	777	889	881	326	91
Innlandet	251	281	264	106	28
Vestfold og Telemark	234	252	238	147	13
Agder	160	198	170	72	13
Rogaland	214	223	234	74	15
Vestland	376	413	394	138	16
Møre og Romsdal	85	135	107	34	14
Trøndelag	281	234	307	113	29
Nordland	137	135	120	46	14
Troms og Finnmark	185	179	215	95	11
Heile landet	2700	2939	2930	1151	244
I tillegg avslutta utan vurdering	752	803	1028		

¹ Det blei innført ein ny struktur for fylkesmennene i 2019 og i tabellen er tildelgare år endra tilsvarende. Tal for fylkesmannsembeta i Buskerud, Østfold og Oslo og Akershus er slått saman til Oslo og Viken. Tal for fylkesmannsembeta i Hedmark og Oppland er slått saman til Innlandet. Tal for fylkesmannsembeta i Hordaland og Sogn og Fjordane er slått saman til Vestland. Andre samanslåingar går fram av namnet på embetet.

Fylkesmennene konstaterte eitt eller fleire lovbrøt i 39 prosent av sakene (1151 av 2930). I tillegg blei 244 saker (8 prosent) vurderte å vere av ein slik alvorsgrad at dei blei sende vidare til Helsetilsynet for å få vurdert ein administrativ reaksjon mot helsepersonell. Prosentdelen av saker med lovbrøt er den same som i 2018, men delen saker som er sende vidare er redusert med 4 prosentpoeng frå føregåande år.

Tabell 10 Vurderingsgrunnlag i avslutta tilsynssaker hos fylkesmennene i 2019

	2019	2019
Regel i helsepersonelloven	Tal på vurderingar	Av desse er det konstatert lovbrøt eller grunnlag for oversending til Statens helsetilsyn
Forsvarlighet: Omsorgsfull hjelp (§ 4)	105	35
Forsvarlighet: Rollesammenblanding inkl. seksuelle relasjonar (§ 4)	34	19
Forsvarlig forskrivning av vanedannende legemidler (§ 4)	135	86
Helsefaglig forsvarlighet for øvrig (§ 4)	919	371
Øyeblikkelig hjelp (§ 7)	11	7
Informasjon (§ 10)	51	25
Organisering av virksomhet (§ 16)	129	100
Taushetsplikt, opplysningsrett, opplysningsplikt (kap. 5 og 6)	248	143
Pasientjournal (§§ 39-45)	227	176
Atferd som svekker tilliten til helsepersonell (§ 56)	25	18
Uegnet som helsepersonell (§ 57)	60	52
Andre pliktreglar i helsepersonelloven	157	104
Regel i spesialisthelsetjenesteloven		
Plikt til forsvarlighet (§ 2-2)	1184	429
Journal- og informasjonssystemer (§ 3-2)	24	11
Informasjon (§ 3-11)	55	30
Andre pliktreglar i spesialisthelsetjenesteloven	55	35
Regel i helse- og omsorgstjenesteloven		
Kommunens ansvar for helse- og omsorgstjenester (§§ 3-1, 3-2, 3-2a)	63	26
Plikt til forsvarlighet (§ 4-1)	736	307
Informasjon (§ 4-2a)	25	14
Plikt til å ha forsvarlige journal- og informasjonssystemer (§ 5-10)	28	22
Andre pliktreglar i helse- og omsorgstjenesteloven	61	32
Pliktreglar i anna helselovgeving	106	55
Sum vurderingsgrunnlag	4438	2097
Tal på saker vurderingane er fordelte på	2930	1395

Tilsynssakene er ofte samansette, slik at mange av dei blir vurderte etter meir enn éi pliktregel (meir enn eitt vurderingsgrunnlag). Talet på vurderingsgrunnlag gjekk ned i 2019 til 4438 frå 4529 året før. Det er plikta til å gi forsvarlege helsetenester som oftast blir vurdert. Plikta til å yte forsvarlege tenester er både ei individuell plikt (helsepersonelloven § 4) og ei plikt som verksemdar har (spesialisthelsetjenesteloven § 2-2 og helse- og omsorgstjenesteloven § 4-1). Samla sett gjaldt 70 prosent av vurderingane ei av desse reglane. Denne prosentdelen er som i dei fire føregåande åra.

I 2019 gjennomførte fylkesmennene 222 planlagde tilsyn i den kommunale helse- og omsorgstenesta, mot 185 i 2018. Av tilsyna som blei gjennomførte i 2019 var 144

systemrevisjonar, og 48 av desse blei gjennomførte som ledd i det landsomfattande tilsynet retta mot miljøretta helsevern i barnehagar og skular. I dei 96 systemrevisjonane som ikkje var del av det landsomfattande tilsynet, var 27 tilsyn med kommunal beredskapsplikt og helseberedskap, 15 tilsyn med bruk av tvang i sjukeheim mot personar utan samtykkekompetanse, 15 tilsyn med andre tema i sjukeheim, 8 tilsyn med bruk av tvang mot personar med utviklingshemming, 6 tilsyn med avlastningstiltak til barn og unge, og 25 tilsyn med andre tema.

I tillegg blei det gjennomført 78 tilsyn som ei oppfølging av kommunale eigenvurderingar, stikkprøver eller ved bruk av andre tilsynsmetodar.

Fylkesmennene har rapportert at lovbrøt i til saman 53 tilsyn med kommunale helse- og omsorgstenester frå 2018 eller tidlegare framleis ikkje var ordna opp i ved utgangen av 2019.

Tabell 11 Planlagde tilsyn med helse- og omsorgstenester utførte av fylkesmennene i 2019

Fylkesmannen i	Tilsyn i kommunar		Tilsyn i spesialisthelsetjenesta	
	Systemrevisjonar	Andre metodar	Systemrevisjonar	Andre metodar
Oslo og Viken	12	0	2	0
Innlandet	28	3	2	1
Vestfold og Telemark	11	0	1	0
Agder	26	1	2	4
Rogaland	3	5	3	3
Vestland	26	1	3	0
Møre og Romsdal	5	13	0	5
Trøndelag	23	52	1	7
Nordland	5	3	0	0
Troms og Finnmark	5	0	0	0
Heile landet	144	78	14	20

I 2019 gjennomførte fylkesmennene 34 planlagde tilsyn i spesialisthelsetenesta, mot 56 i 2018. Av tilsyna som blei gjennomført i 2019 var 14 systemrevisjonar. Dei fleste var ein del av det landsomfattande tilsynet med utlokaliserte pasientar. Av dei 20 tilsyna som ikkje var systemrevisjonar, var 14 oppfølging av verksemder. Resten var stikkprøver, eigenvurderingar og annan tilsynsmetodikk.

I tilsyn retta mot spesialisthelsetenesta er det vanleg å setje saman tilsynslag frå fleire fylkesmenn i ein region. Fylkesmennene har dermed vore involverte i fleire tilsyn enn fylkesfordelinga viser.

Fylkesmennene har rapportert at lovbrøt i til saman 12 tilsyn med spesialisthelsetenester frå 2018 eller tidlegare framleis ikkje var ordna opp i ved utgangen av 2019. Av desse er 9 frå det landsomfattande tilsynet med sepsis som er følgt opp etter ein særskilt plan med gjennomgangar 8 og 14 månader etter tilsynet.

Klager

Fylkesmannen er klageinstans når ein person ikkje får oppfylt rettane som er gitt i pasient- og brukerrettighetsloven og anna helse- og omsorgslovgiving. Den som har ansvaret for tenesta (kommunen, sjukehuset/helseføretaket osv.) skal ha vurdert saka på nytt, før fylkesmannen handsamar klaga.

Tabell 12 Klager på manglande oppfylting av rettar etter lovgivinga om helse- og omsorgstenester. Talet på avslutta saker hos fylkesmennene 2017-2019¹

Fylkesmannen i	2017	2018	2019	
	Tal på behandla saker	Tal på behandla saker	Tal på behandla saker	Del saker med heilt eller delvis medhald for klagaren ²
Oslo og Viken	939	1100	1922	21 %
Innlandet	169	244	409	22 %
Vestfold og Telemark	248	213	574	21 %
Agder	158	220	400	20 %
Rogaland	201	281	298	23 %
Vestland	507	549	1011	12 %
Møre og Romsdal	121	163	323	25 %
Trøndelag	306	335	614	13 %
Nordland	162	360	558	11 %
Troms og Finnmark	254	342	571	17 %
Heile landet	3065	3807	6680	18

¹ Det blei innført ein ny struktur for fylkesmennene i 2019 og i tabellen er tidlegare år endra tilsvarande. Tal for fylkesmannsembeta i Buskerud, Østfold og Oslo og Akershus er slått saman til Oslo og Viken. Tal for fylkesmannsembeta i Hedmark og Oppland er slått saman til Innlandet. Tal for fylkesmannsembeta i Hordaland og Sogn og Fjordane er slått saman til Vestland. Andre samanslåingar går fram av namnet på embetet.

² Delen saker der fylkesmannen anten endra vedtak i førsteinstansen heilt eller delvis, eller sende saka tilbake til førsteinstansen for ny handsaming på grunn av formelle feil i handsaminga til førsteinstansen

Talet på saker har gått vesentleg opp også i 2019. Medan oppgangen var 24 prosent i 2018, steig han til 75 prosent i 2019, frå 3807 til 6680 saker.

I 18 prosent av sakene fekk den som klaga medhald, anten ved at fylkesmannen endra vedtaket til fordel for klagaren, eller ved at fylkesmannen sende saka tilbake for ny handsaming. Dette er ein svak nedgang frå året før då denne delen var 24 prosent.

Det blir klaga mest på manglande refusjon av reiseutgifter til og frå behandling i spesialisthelsetenesta (pasient- og brukerrettighetsloven § 2-6). Talet på slike saker har auka betydeleg dei to siste åra. I 2017 var det 949 slike saker. Dette auka til 1706 saker i 2018 og vidare til 4235 saker i 2019. Dette forklarar auken i det samla talet på klagesaker knytt til helse- og omsorgstenester.

Tabell 13 Klager på manglande oppfylging av rettar etter lovgivinga om helse- og omsorgstenester. Talet på vurderingar i avslutta saker hos fylkesmennene i 2019.

	2019	
	Tal på vurderingar	Av desse med heilt eller delvis medhald for klagaren
Pasient- og brukerrettighetsloven (Pbrl.) § 2-1a. Rett til nødvendig hjelp fra kommunen		
- augeblikkeleg hjelp	1	
- helsetenester i heimen	83	28
- plass i sjukeheim	141	52
- plass i annan institusjon	44	12
- praktisk bistand og opplæring	139	65
- støttekontakt	171	53
- brukarstyrt personleg assistanse	279	110
- omsorgslønn	390	182
- avlastningstiltak	197	108
- kommunal helse- og omsorgshjelp for øvrig	102	34
Pbrl. § 2-1b. Rett til nødvendig helsehjelp fra spesialisthelsetjenesten	671	135
Pbrl. § 2-2. Rett til vurdering	10	2
Pbrl. § 2-3. Rett til fornyet vurdering	6	5
Pbrl. § 2-4. Rett til fritt behandlingsvalg	7	3
Pbrl. § 2-5. Rett til individuell plan	19	5
Pbrl. § 2-6. Dekning av utgifter til pasientreiser	4235	357
Pbrl. kapittel 3. Rett til medvirkning og informasjon	27	8
Pbrl. kapittel 4. Samtykke til helsehjelp	1	
Pbrl. kapittel 5. Rett til journalinnsyn	77	28
Tannhelsetjenesteloven § 2-1. Rett til tannhelsehjelp	1	1
Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstenester	143	33
Forskrift om rettigheter og tvang i rusinstitusjoner	1	
Andre lovparagrafar som gir rettar på helse- og omsorgsområdet	35	12
Sum vurderingsgrunnlag*	6780	1233
Tal saker som vurderingane er fordelte på	6680	1195

*Nokre av sakene omfattar vurderingar opp mot meir enn éin regel om rettar. Derfor blir summen av vurderingane større enn summen av talet på saker.

Det er ikkje høve til å klage på fylkesmannen sitt vedtak i ei rettsklage. Statens helsetilsyn kan vurdere saka som overordna forvaltningsorgan, jf. forvaltningslova § 35. Statens helsetilsyn har i 2019 handsama 5 slike saker. I ei sak oppheva vi vedtaket frå fylkesmannen, i 1 anna sak gjorde vi om på vedtaket frå fylkesmannen og i 3 andre saker fann vi ikkje grunnlag for å overprøve vedtaket frå fylkesmannen.

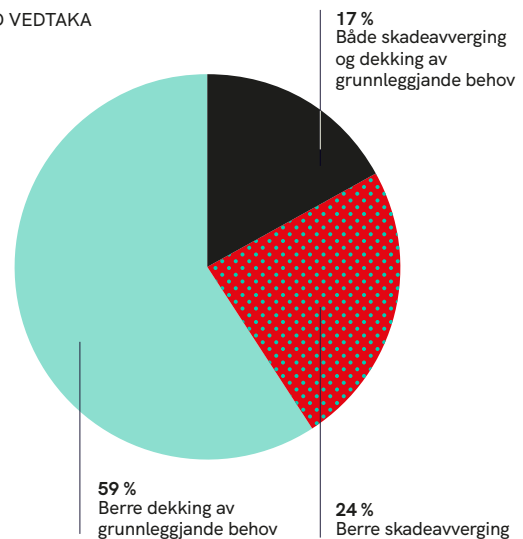
Rettstryggleik ved bruk av tvang og makt

Kapittel 9 i helse- og omsorgstjenesteloven regulerer bruken av tvang overfor personar med utviklingshemming. Føremålet er å unngå eller redusere bruken av tvang, hindre at personar utset seg sjølve eller andre for vesentleg skade og sikre at personar får dekt grunnleggjande behov. Som tvang blir rekna både tiltak som personen ikkje ønskjer, og tiltak som objektivt er å rekne som tvang. Tiltaka er grovt delt inn i to grupper: skadeavverjande tiltak og tiltak for å dekkje dei grunnleggjande behova hjå tenestemottakaren, jf. helse- og omsorgstjenestelova § 9-5 tredje ledd bokstav b og c.

Fylkesmannen må godkjenne vedtaket før ein kan setje i verk tvangstiltak. I 2019 overprøvde fylkesmannen 1653 vedtak, mot 1667 året før. 1528 av vedtaka blei godkjende.

Figur 1
Formål med vedtak om tvang overfor personar med utviklingshemming 2019

FORMÅL MED VEDTAKA

I 59 prosent av vedtaka var føremålet berre å dekkje grunnleggjande behov, i om lag ein fjerdedel (24 prosent) var føremålet berre skadeavverjing, medan om lag ein sjettedel av vedtak (17 prosent) hadde begge føremåla. Denne fordelinga skil seg lite frå 2018.

Ved utgangen av 2019 var det vedtak med verksame tvangstiltak overfor 1410 personar, det same talet som ved utgangen av 2018. Det var 39 prosent kvinner og 61 prosent menn. Dette er svært nær den same kjønnsfordelinga som i 2018. Dei godkjende vedtaka i 2019 omfatta 3450 einskildtiltak, mot 3273 i 2018.

Dei vanlegaste tiltaka for å dekkje grunnleggjande behov er å avgrense tilgangen til mat, drikke, nyttingsmiddel og egedelar, hindre tilgang til vatn/eigedelar, låse dør/vindaug, ha varslingsystem for utgang, utføre tvangspleie (tannpuss, vask, dusj, negl- og hårklipp og liknande).

Blant tiltaka som blir kategoriserte som skadeavverjande er dei vanlegaste å halde, føre, skjerme, hindre tilgang til vatn/eigedelar og nedleggje.

Tabell 14 Tvang og makt overfor personar med utviklingshemming i 2019, helse- og omsorgstjenesteloven kap. 9

Fylkesmannen i	Skadeavverjande tvangstiltak i nødsituasjonar		Vedtak om tvang som skadeavverjande tiltak og tiltak for å dekkje grunnleggande behov				Tal på personar med godkjende vedtak per 31.12.2019	Tal på tilsyn på staden
	Tal på melde tiltak	Tal på personar som tiltaka gjaldt	Tal på overprøvde vedtak	Del overprøvd innan 3 md.	Tal på godkjente vedtak	Godkjente vedtak med innvilga dispensasjon		
Oslo og Viken	8411	555	403	6%	353	247	343	10
Innlandet	1635	106	182	92%	178	166	176	21
Vestfold og Telemark	972	88	138	72%	130	113	119	3
Agder	250	68	138	96%	136	108	127	27
Rogaland	7135	110	165	14%	143	136	135	4
Vestland	2320	162	277	75%	273	164	224	49
Møre og Romsdal	878	52	124	44%	102	65	90	7
Trøndelag	2046	92	142	96%	136	65	130	18
Nordland	82	26	51	92%	49	41	39	8
Troms og Finnmark	2976	39	33	55%	28	25	27	2
Heile landet	26705	1298	1653	55%	1528	1130	1410	149

Fylkesmennene registrerte også skadeavverjande tiltak i enkelte nødsituasjonar jf. helse- og omsorgstjenestelova § 9-5 tredje ledd bokstav. I 2019 blei det registrert 26 705 tiltak mot 24 284 i 2018. Samla sett var det 1298 personar som var utsette for skadeavverjande tiltak i nødsituasjonar, mot 1358 i 2018.

Det er vanlegvis svært få klager på denne typen tvangsbruk. I 2019 blei det registrert 8 klager på avgjerder om tvang i nødsituasjonar og overprøvde vedtak, mot 13 i 2018.

I 2019 gjennomførte fylkesmennene 149 stadlege tilsyn for å kontrollere godkjende tvangstiltak eller undersøkje forholda der fylkesmannen anten kjenner til, eller reknar med, at det blir brukt tvang. I 2018 blei det gjennomført 228 stadlege tilsyn. Det er ein nedgang på 35 prosent.

Kapittel 4A i pasient- og brukerrettighetsloven gjeld somatisk helsehjelp til pasientar utan samtykkekompetanse, og som motset seg helsehjelp. Pasientane det gjeld er hovudsakleg demente og utviklingshemma. Helsetenesta skal gjere vedtak om bruk av tvang. Det skal sendast ein kopi av vedtaket til fylkesmannen, som skal gå gjennom vedtaket og kan endre eller oppheve det. I 2019 gjekk fylkesmennene gjennom 4719 vedtak mot 4412 året før.

Dersom det ikkje er klaga på vedtak om tvungen helsehjelp etter kapittel 4A, og helsehjelpa varer, skal fylkesmannen av eige tiltak vurdere om det framleis er trong for helsehjelpa når det er gått tre månader frå vedtaket blei gjort. Eit vedtak varer i maksimalt eitt år. Når vedtakstida er over, må verksemda vurdere situasjonen på nytt og eventuelt gjere eit nytt vedtak. Talet på tremånadersgjennomgangar hos fylkesmennene i 2019 var 1870 mot 1666 året før.

Fylkesmennene oppheva eller endra 10 prosent av vedtaka som blei gjennomgått då dei kom inn, og 19 prosent av vedtaka under den nye gjennomgangen etter tre månader. Desse prosentdelane er svært nær dei tilsvarande delane i 2018. Det er svært få klager på vedtak om tvungen helsehjelp etter kapittel 4A, mindre enn éin prosent. I 2019 blei det handsama 18 klager, medan det blei handsama 13 klager året før.

Statens helsetilsyn har i 2019 handsama 2 klager på vedtak fylkesmennene har gjort etter kapittel 4 A.

Tabell 15 Fylkesmennenes behandling av vedtak etter pasient- og brukerrettighetsloven kap. 4A i 2019

Fylkesmannen i	Tvungen helsehjelp til personar utan samtykkekompetanse. Gjennomgåtte vedtak i 2019				Behandla klager på vedtak
	Gjennomgang ved inntekt		Fornya gjennomgang av vedtak som varer lenger enn 3 md.		
	Tal	Del oppheva eller endra	Tal	Del oppheva eller endra	Tal
Oslo og Viken	1097	10%	313	24%	3
Innlandet	423	12%	190	16%	1
Vestfold og Telemark	513	10%	226	10%	5
Agder	251	8%	137	31%	2
Rogaland	249	28%	64	27%	2
Vestland	501	15%	170	11%	4
Møre og Romsdal	245	5%	136	7%	0
Trøndelag	693	6%	255	11%	1
Nordland	449	3%	261	40%	0
Troms og Finnmark	298	4%	118	4%	0
Heile landet	4719	10%	1870	19%	18

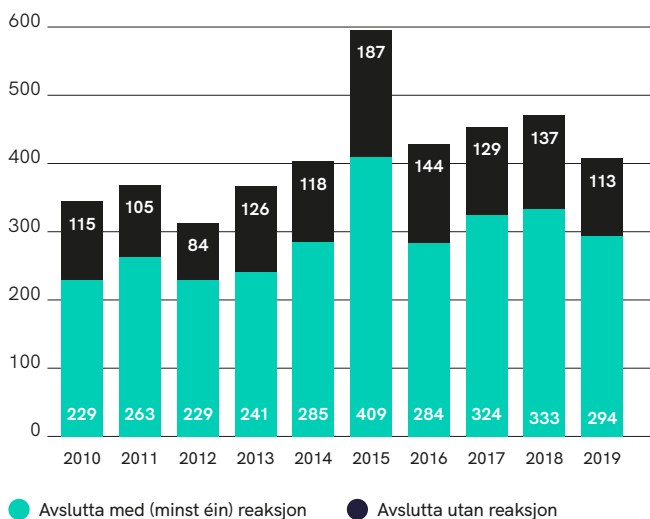
Tilsynssaker handsama av Statens helsetilsyn

Statens helsetilsyn handsamar dei alvorlegaste tilsynssakene, som i all hovudsak blir sende vidare frå fylkesmennene. I 2019 avslutta vi 407 saker mot helsepersonell og verksemder i helse- og omsorgstenesta, det tilsvarande talet året før var 470. Median sakshandsamingstid i 2019 var 4,5 månader, mot 4,6 månader i 2018.

Vi fekk 340 nye saker til handsaming i 2019, mot 475 i 2018. Per 31. desember 2019 var 146 saker til handsaming, det tilsvarande talet året før var 213.

I 2019 kravde vi påtale mot 12 personell og mot 6 verksemder. I 18 saker fann vi ikkje grunnlag for å krevje påtale mot personell eller mot verksemder. I 294 av dei avslutta sakene gav vi til saman 269 reaksjonar retta mot helsepersonell og påpeikte lovbrøt overfor 51 verksemder. I dei andre 113 sakene gav vi verken reaksjonar mot helsepersonell eller påpeikte lovbrøt overfor verksemder.

Figur 2
Tal på avslutta tilsynssaker og reaksjonar

Reaksjonar mot personell

I 2019 mista 136 helsepersonell til saman 145 autorisasjonar. Tilsvarande tal for 2018 var 161 autorisasjonar. Den vanlegaste årsaka til at vi kalla tilbake autorisasjonen, er som i tidlegare år misbruk av rusmiddel og åtferd som blir rekna å vere i strid med yrkesutøvinga. Døme på slik åtferd er tjuveri av legemiddel, narkotikalovbrøt og vald.

Vi kalla tilbake autorisasjonen til 10 helsepersonell der uforsvarleg verksemd i form av sviikt i medisinske eller pleiefaglege ferdigheiter/kunnskapar var det einaste grunnlaget – mot 11 tilbakekallingar i 2018. For 31 tilbakekallingar var sviikt i medisinske eller pleiefaglege ferdigheiter/kunnskapar eitt av fleire grunnlag for tilbakekallinga – der rusmiddelbruk var det hyppigaste tilleggsgrunnlaget.

Statens helsetilsyn avgrensa i 2019 autorisasjonen til 20 helsepersonell i medhald av helsepersonellova §§ 59 og 59 a. For 9 helsepersonell var grunnlaget sviikt i medisinske eller pleiefaglege ferdigheiter/kunnskapar. Ut over dette mista 9 legar rekvireringsretten for legemiddel i gruppe A og B heilt eller delvis på grunn av uforsvarleg rekvirering.

Statens helsetilsyn suspenderte autorisasjonen til 24 helsepersonell medan saka vart handsama. Vi forlengde suspensjonen til 7 helsepersonell.

Det var 18 helsepersonell som gav frivillig avkall på autorisasjonen, og 6 legar som gav frivillig avkall på rekvireringsretten for legemiddel i gruppe A og B. I 2019 bad Helsetilsynet om ei sakkunnig vurdering i 9 avslutta saker. Vidare påla vi 5 helsepersonell sakkunnig medisinsk eller psykologisk undersøking, jf. helsepersonellova § 60.

Søknader om ny/avgrensa autorisasjon og ny rekvireringsrett

I 2019 handsama Statens helsetilsyn 151 søknader frå 131 helsepersonell. Vi gav heilt eller delvis medhald til 71 søknader og av slo 92. Når ein søknad gjeld både ny og avgrensa autorisasjon, blir begge utfalla registrerte. Summen av talet på godkjenningar og avslag er derfor høgare enn talet på handsama søknader.

Vi gav 23 helsepersonell ny autorisasjon utan avgrensingar og 23 fekk avgrensa autorisasjon til å utøve verksemda si under særlege vilkår. Vi oppheva etter søknad avgrensingane i autorisasjonen til 23 helsepersonell. To legar fekk tilbake rekvireringsretten for legemiddel i gruppe A og B.

Klage på vedtak

I 2019 sende Helsetilsynet vidare 79 klager på vedtak til Helseklage ved Statens helsepersonellnemnd (HPN), det same talet som i 2018. Av desse klagene var 63 klager på vedtak om administrativ reaksjon, inkludert 6 suspensjonsvedtak. Det var 16 klager som gjaldt avslag på søknad om ny autorisasjon / avgrensa autorisasjon.

HPN handsama 109 klager på vedtaka våre i 2019. Dei stadfesta 96 vedtak, gjorde om på 8 vedtak heilt eller delvis, og oppheva 5 vedtak. Vidare avviste dei 1 klage.

Reaksjonar mot verksemder

Dei fleste tilsynssakene mot verksemder blir avslutta av fylkesmennene. Talet på slike saker som er handsama av Statens helsetilsyn er derfor relativt lågt samanlikna med det samla talet på avslutta saker.

I 2019 handsama Statens helsetilsyn 70 saker som inkluderte 81 verksemder i spesialisthelsetenesta og i den kommunale helse- og omsorgstenesta, mot 79 saker og 84 verksemder i 2018. Vi påpeikte brot på helse- og omsorgslovgivinga overfor 51 verksemder, mot 49 i 2018. I 7 av sakene fann ein brot på opplysningsplikta til tilsynsmyndigheita; 5 saker i spesialisthelsetenesta og 2 i den kommunale helse- og omsorgstenesta.

Statens helsetilsyn gav 3 pålegg med heimel i helseforskningsloven § 51 i 2019. Det eine pålegget gjaldt stans av 2 forskingsprosjekt, og sletting av personopplysningar. Vi gav vidare pålegg om å leggje ned 1 biobank, og påla 1 forskingsprosjekt å slette personopplysningar. Vi gav 1 varsel om tvangsmulkt med heimel i helseforskningsloven § 53 til ei verksemd som ikkje hadde oppfylt pålegget vi hadde gitt innan den fastsette fristen.

Vi gav varsel om tvangsmulkt til 5 verksemder som ikkje hadde oppfylt opplysningsplikta til tilsynsmyndigheita, jf. spesialisthelsetjenesteloven § 6-2. Sakene er avslutta då verksemdene etter pålegg oppfylte opplysningsplikta. Vi gav ikkje pålegg om retting eller stenging og fastsette heller ikkje tvangsmulkt med heimel i spesialisthelsetjenesteloven § 7-1.

Tabell 16 Administrative reaksjonar mot helsepersonell 2017- 2019

	Åtvaring			Avgrensa autorisasjon eller lisens			Tilbakekalling av autorisasjonen eller lisensen			Tap av rekvireringsretten heilt eller delvis			Sum 2017	Sum 2018	Sum 2019
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019			
Legar	59	78	52	12	11	11	47	45	40	7	8	9	125	142	112
Tannlegar	3	4	2				2	6	1				5	10	3
Psykologar	6	1	2	1		1	2	3	3				9	4	6
Sjuepleiarar	18	17	20	3	3	5	70	60	49				91	80	74
Jordmødrer	1	1	1						1				1	1	2
Fysioterapeutar	4	2	3		1		2	5	1				6	8	4
Vernepleiarar	2		2	1	1	1	8	3	5				11	4	8
Hjelpepleiarar/ omsorgsarbeidarar/ helsefagarbeidarar		9	8	1		2	22	31	33				36	40	43
Anna autorisert helsepersonell	13	5	5				7	8	12				7	13	17
Sum	106	117	95	18	16	20	160	161	145	7	8	9	291	302	269

Tabell 17 Årsak til tilbakekalling av autorisasjon i 2019

Årsaker til tilbakekalling ¹ av autorisasjon/lisens	Legar	Sjuepleiarar	Hjelpepleiarar/ omsorgsarbeidarar/ helsefagarbeidarar	Andre	Sum
Helsefagleg svikt i yrkesutøvinga	7	13	15	6	41
Ikkje innretta seg etter åtvaring	5			1	6
Rusmiddelbruk	13	32	19	10	74
Legemiddeltjuveri	2	16	13	6	37
Seksuell utnytting av pasient/bruker	2			2	4
Rollesamanblanding		1	3	2	6
Anna åtferd i yrkesutøvinga	2	3	8	7	20
Anna åtferd utanfor yrkesutøvinga	3	7	6	4	20
Sjukdom	4	1		3	8
Mista godkjenning i utlandet	11	4	2	1	18
Sum årsaker/vurderingsgrunnlag for tilbakekall	49	77	66	42	234
Tal på tilbakekalla autorisasjonar/lisensar²	40	49	33	23	145
Tal på helsepersonell					136

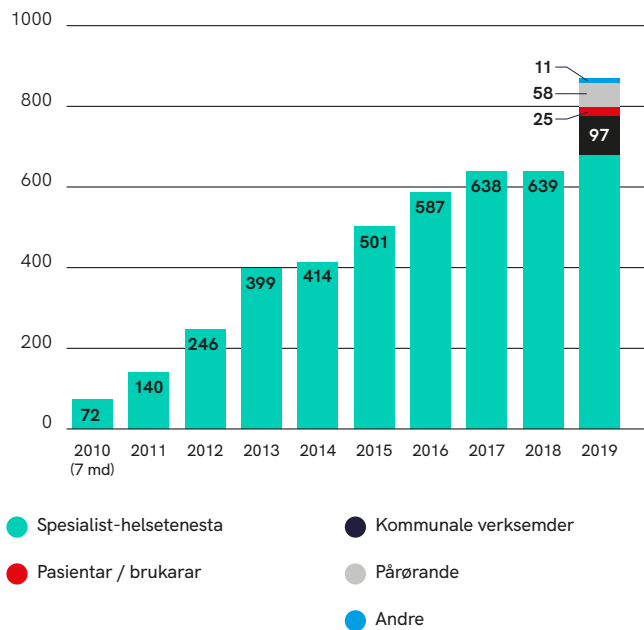
¹ Det kan være fleire grunnar til at autorisasjonen blir kalla tilbake i ei enkelt sak. I tabellen kjem det fram kva grunnlaget var for å kalle tilbake autorisasjonen. I enkelte saker var det fleire grunnlag som kvar for seg ville ha vore tilstrekkeleg for tilbakekalling. Talet på grunnlag er derfor høgare enn talet på tilbakekalla autorisasjonar.

² I enkelte saker har eit og same helsepersonell fått fleire autorisasjonar tilbakekalla (f. eks både autorisasjon som sjuepleiar og hjelpepleiar). Talet på tilbakekalla autorisasjonar er derfor litt høgare enn talet på helsepersonell.

Varsel og operativt tilsyn

Frå 1. juli 2019 blei varselordninga endra slik at alle verksemdar som yter helse- og omsorgstenester fekk varslingsplikt, og pasientar/brukarar og næraste pårørande fekk varslingsrett. Dette følgjer av helse-tilsynsloven § 6. Fram til dette tidspunktet hadde berre verksemdar i spesialisthelsetenesta varslingsplikt. I 2019 fekk Statens helsetilsyn inn 869 varsel, samanlikna med 639 i 2018. Auken kjem hovudsakleg av at varselordninga blei utvida frå 1. juli 2019.

Figur 3
Tal på varsel fordelt på år

Avdelinga for varsel og operativt tilsyn følgjer opp varsla om alvorlege hendingar på fleire ulike måtar. Alle varsel blir opplyste ved å hente inn informasjon om hendinga, og ein avgjer så om det er grunn til å følgje opp saka gjennom tilsyn frå Helsetilsynet eller fylkesmannen.

Tabell 18 Tal på varsel fordelte på korleis varsla er følgd opp

Korleis varsla er følgde opp	2017	2018	2019
Oppfølging hos fylkesmannen	248	290	372
Tilsyn på staden frå Statens helsetilsyn	13	18	13
Førespurnad om forklaring frå verksemda (sjukehus, helseføretak, kommunal verksemd)	17	0	6
Annan tilsynsmessig oppfølging	2	2	2
Avslutta etter innleide undersøkingar	358	327	474
Ikkje ferdigbehandla		2	2
Totalt	638	639	869

Tilsyn med handtering av blod, celler, vev og organ

Statens helsetilsyn fører jamlege tilsyn etter blodforskriften, forskrift om handtering av humane celler og vev og forskrift om humane organer til transplantasjon. I 2019 blei det gjennomført til saman 16 tilsyn som femna om tilsynsbesøk ved 26 avdelingar og dokumenttilsyn ved 7 avdelingar/einingar innan ulike fagområde. Forskrift om humane organer til transplantasjon stiller ikkje krav til tilsynsrekvens, og vi har ikkje gjennomført planlagde tilsyn med donorsjukehus og transplantasjonsverksemd i 2019. Vi har følgd opp området ved å vere med på ulike møte innan dette fagområdet, og gjennom eitt stadleg tilsyn etter ei alvorleg hending ved eit donorsjukehus.

Tabell 19 Tilsyn etter blodforskriften, forskrift om handtering av humane celler og vev og forskrift om humane organer til transplantasjon i 2019

Område det er ført tilsyn med	Tal på besøkte avdelingar	Tal på dokumenttilsyn	Tal på avvik	Aktivitet
Blod	14	0	6	Blod og blodkomponentar
Celler og vev	12	7	4	Egg, sæd, embryo, bein-, brusk- og senevev, navlestrengsblod, hornhinner, amnionhinner, sclera, smittetesting av donorar, kraniebein, stamceller og produkter som inneheld humant materiale
Organ	0	0	0	Organdonasjon og transplantasjon
Totalt	26	7	10	Blod, celler, vev og organ

Folkelshelse

Temaet for det landsomfattande tilsynet i 2019 var korleis kommunane vareteik det tilsynsansvaret dei har med miljøretta helsevern i barnehagar og skular. Fylkesmennene i landet har gjennomført tilsyn i til saman 50 kommunar. Det blei konkludert med lovbrøt i 4 av 5 tilsyn. Statens helsetilsyn publiserer ein oppsummeringsrapport våren 2020.

I 2019 handsama fylkesmennene 26 klagesaker om miljøretta helsevern.

Rekneskap og personell

Budsjettet tildelt for Statens helsetilsyn var 155,7 millionar kroner. Rekneskapen for 2019 viste eit mindre forbruk på 2,7 millionar kroner.

I 2019 var det 104 utførte årsverk i Statens helsetilsyn.